

הקדמה

הנה ספרי זה שרובו הוא מה שהשכתי מה שהיה נראה לע"ד להורות הלכה למעשה לאלו שרצו לידע דעתי. ואף שמן הראוי היה לכאורה למנוע מלהשיב למעשה שהרי תרבה גדולי עולם בתורה וביראת ה' נמנעו מלהורות מיראתם ממאמר ר' אבא א"ר הונא אמר רב בסופה דף כ"ב רבים חללים הפילה זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה, ואף שאמר גם ועצומים כל הרוגיה זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה ומפעם זה כתב רעק"א הובא בהקדמת בניו לספר התשובות שלו ודי אשר הוצרכתי להשיב לשואלי מדאגה שכל אחיה בכלל כל מי שהגיע להוראה ואינו מורה עיי"ש, מ"ס אלו שנמנעו הוא מאחר שגם עתה צריך המורה להורות כאמיתות הדין כמו שהיה צריך להורות בימי רב ורב הונא זר' אבא, לכן אף שודאי בכל דור הוא מדה אחרת להחשיב הגיעו להוראה שהרי רק חכמי דור זה שייך שיורו עתה ועליהם הוא הציוו להורות לדורם, דהא אי אפשר להשיג בדורות האחרונים מורי הוראה כדורות הראשונים, ובע"כ כוונת מאמרם זה ת"ח שהגיע להוראה, אינו רק על אלו שהגיעו להוראה בזמנם דוקא, אלא אף על אלו שהגיעו להוראה בדורות אלו שמחוייבים להורות כדורות רעק"א, מ"מ יש ודאי על כל אחד לחוש שמא אינו מכויין כהאמת ולכן מצד היראה הכריעו שאין יכולין לכויין אמיתות הדין ואין להם להורות ושאינו רעק"א שאף אחר כל החששות הורה וחשיב למעשה מטעם החיוב שעליו מדין הגיע להוראה דרב גובריה והיה יכול לאמוד עצמו. וא"כ כ"ש לקטני ערך כמוני שאין בי תורה וחכמה כראוי שהיה לי למנוע מלהורות לגמרי וכ"ש מלהעלות על הדפוס שהוא כהוראה לכל העולם.

אבל הוא מטעם שהנכון לע"ד בזה שהיו רשאים ומחוייבין חכמי דורות האחרונים להורות אף שלא היו נחשבין הגיע להוראה בדורות חכמי הגמ' שיש ודאי לחוש אולי לא כיוונו אמיתות הדין כפי שהוא האמת כלפי שמיא אבל האמת להוראה כבר נאמר לא בשמים היא אלא כפי שנראה להחכם אחרי שעיין כראוי לברר ההלכה בש"ס ובפוסקים כפי כחו בכובד ראש וביראת מהשי"ת ונראה לו שכן הוא פסק הדין הוא האמת להוראה ומחוייב להורות כן אף אם בעצם גליא כלפי שמיא שאינו כן הפירוש, ועל כזה נאמר שגם דבריו דברי אלקים חיים מאחר שלו נראה הפירוש כמו שפסק ולא היה סתירה לדבריו. ויקבל שכר על הוראתו אף שהאמת אינו כפירוש. והוכחה גדולה לזה מהא דשכת דף ק"ל א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו עושין כר"א ונתן להם הקב"ה שכר גדול שמתו בזמנן וכשגזרה מלכות הרשעה גזירה על המילח לא גזרו על אותה העיר אף שהאמת אליבא דדינא נפסק שלא כר"א והוא חיוב סקילה במויד וחטאת בשוגג, אלמא דהאמת להוראה שמחוייב להורות וגם מקבל שכר הוא כפי שסובר החכם אחרי עיונו בכל כחו אף שהאמת ממש אינו כן. והוא ענין כל מחלוקות רבותינו הראשונים והאחרונים שזה אוסר וזה מתיר שכל זמן שלא נפסק כחד יכול כל אחד להורות במקומו כמו שסובר אף שהדין האמתי הוא רק כאחד מהן ושני החכמים מקבלים שכר על הוראתם. ומטעם זה מצינו תרבה חלוקים גם באיסורים חמורים בין מקומות הנהוגים להורות כהרמב"ם והב"י ובין המקומות הנהוגים להורות כחכמי התוס' ובהרמ"א ושניהם הם דברי אלקים חיים אף שהאמת האמתי גליא כלפי שמים שהוא רק כאחד מהם.

ומפורש' כן בסנהדרין דף ו' אחר שאמר ויהו הדיינים יודעין את מי הן דנין ולפני מי הן דנין ומי עתיד ליפרע מהן, שמא יאמר הדיין מה לי בצער הזה ופרש"י שאם אטעה איענש, ת"ל ועמכם בדבר המשפט אין לו לדיין אלא מה שענינו ראות ופרש"י דאין לו לדיין לירא ולמנוע עצמו מן הדין אלא לפ"מ שענינו ראות לידון ויתכוין לחוציא לצדקו ולאמיתו ושוב לא יענש, עיי"ש, וכונתו דזהו האמת להוראה שמחוייב להודקק ולהורות ולדון אף שאינו האמת ממש.

ובזה ביארתי מה שאיתא במנחות דף כ"ג א"ר יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך אמר לו אדם אחד יש ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, שלכאורה לא מוכן לשון כתרים שאמר. ועוד קשה שאלת משה מי מעכב, מה כוונתו בזה, דמה שפרש"י למה אתה צריך להוסיף עליהם אין שייך ללשון מעכב דאף אם היה שייך כביכול להיות מעכב יקשה למה לו זה, ואם כוונתו להקשות למה לא כתב בפירוש לא מוכן תירוצו בזה שר"ע ידרוש תילין של הלכות. אבל לפ"מ שבארתי מדויק לשון כתרים שנמצא שהשי"ת עשה את אותיות התורה למלכים היינו שיעשה תחכם וידמה מלתא למלתא ויפסק הדין כפי הבנתו מטעם האותיות שבתורה, וכשיהיה מחלוקת יעשו כפי הבנת רוב חכמי התורה אף שאפשר שלא נתכוונו להאמת ולא היה דעת הכ"ה כן, דהקב"ה נתן את התורה לישראל שיעשו כפי שיבינו את הכתוב ואת המסור בע"פ בסיני לפי הבנתם ויותר לא יפרש ולא יכריע השי"ת בדיני התורה שלא

בשמים היא אלא המכים מתחלה להכנת ופירוש חכמי התורה ונמצא שאותיות התורה הם מלכים שעושים כפי מה שמשמע מהתורה לחכמי התורה אף שאולי לא היה זה כהכנת השי"ת. וניחא לישון אמרה תורה שמצינו בכמה דוכתי משום דאנן דנין רק איך אומרת התורה. וכן ניחא מה שאיתא בעירובין דף י"ג על ב"ש וב"ה אלו ואלו דברי אלקים חיים, דכיון שיכולין לפרש בתורה כב"ש וכב"ה הרי נמצא שנאמר כתרוייהו כל זמן שלא נתבטלו דעת אחד כרכים החולקין. וזהו פירוש מי מעכב שמשא שאל למה עושה הקב"ה האותיות למלכים שיעשו כפי משמעות החכמים בלשון הכתוב והמסור, דמי מעכב שתכתוב באופן שלא יהיה אפשר לפרש רק דרך אחד ככוונתך האמתית ולמה נתת כח מלוכה להאותיות שימצא שלפעמים יעשו שלא ככוונתך. והשיב הקב"ה משום שע"י זה ידרשו ר"ע וכל החכמים תילין של הלכות שהוא הנדלת תורה ממעט הנכתב והנמסר ולכתוב הרבה כל דבר בפרט אין קץ שהתורה היא בלא קץ וגבול עיין בעירובין דף כ"א.

ומאחר שנתברר שהאמת לתורה הוא מה שנראה להחכם אחרי שעמל ויגע לברר ההלכה בש"ס ובפוסקים כפי כחו בכובד ראש וביראה מהשי"ת שכן יש להורות למעשה וזה מחוייב להורות, גם החכמים שבדור הזה יש להחשיבם הגיעו להוראה ומחוייבים להורות משום שהוראתם נחשב דין אמת. ומה שבב"מ דף ל"ג בת"ח ששגגות נעשות להם כזדונות הוא רק כשלא פרחו לברר היטב כדפרש"י התם בד"ה לעמי ובד"ה הוי זהיר ויותר מזה מבואר בפרש"י אבות פ"ד מ"ב שכתב הוי זהיר בלמוד לפלפל ולחקור דקדוקו שמתוך שאין מדקדקין בלמוד ומורין שלא כדין נעשה כזדון. וכן פי' הר' יונה שם שיחזור הדברים עד שלא ישכח דבר ועד שיריד לעומקן של דברים גם לא יסמוך במכרא הראשונה אשר בכל זה עושה זדון כי בכל דבר שהמעות מצויה ולא נתן אל לבו וחומא נקרא פושע שהי"ל לידע שיש למעות עיי"ש, אבל כשטרח ויגע בכל כחו לברר הדין מחוייב להורות כן ומקבל ע"ו שכר בכל אופן.

וע"ז סמכתי להורות וגם להשיב מה שנראה לע"ד אחרי שכברתי את ההלכה ברוב עמל והרוצים לידע דעתי, ובפרט שכתבתי המעמים וכל מה שנברר שכאופן זה הנני רק כמלמד ההלכה שהשואל יעיין בעצמו ויבדוק ויבחור, שאיני כלל כפוסק ומורה כדאיתא בדברי רעק"א שם. וגם משמע לי מברכות דף ד' שאמר דוד לא חסיד אני ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר וכשליא כדי למחר אשה לבעלה, שלכאורה קשה טובא אם אין זה כבוד למלך הו"ל לשלח את הנשים השואלות לחכמים אחרים שהיו הרבה בירושלים, שלכן צריך לומר דאסור לחכם לשלח את השואל ממנו לחכם אחר דכיון שכאת אצלו היא מצוה שלו אם הוא רשאי להורות. וזהו מעמי ונמוקי שהוריתי והשבתי לכל השואל אותי אם אך עזרני השי"ת לברר ההלכה. וגם שיש בזה נחת רוח לאבי מארי הגאון זצ"ל שאמר עלי שמקוה וכמעט שהוא כמות שירבו השואלים ממני דבר ה' זו הלכה בע"פ ובכתב ובעזרת השי"ת אשיב כהלכה, ואני מברך להשי"ת על שעזרני עד עתה לברר השאלות שאוכל להשיב וכן יעזרני כל ימי להבין דברי רבותינו לאמיתתן ולהורות כהלכה בלי שום מעות ומכשול וגם לזרעי ולזרע זרעי ולכל תלמידי בתוך כל לומדי תורה לעולם.

ול"כו מצאתי גם לנכון להדפיסם מאחר שאיני בזה אלא כמברר ההלכה שכל ת"ח ומורה הוראה יעיין בהדברים ויבחון בעצמו אם להורות כן וכאשר יראה שאני לא סמכתי כסומא בארובה אף על חבורי רבותינו אלא בדקתי בכל כחי להבין שהם נכונים כאשר צוה רעק"א שם וכן אני מבקש לכל מעיין בספרי שיבדוק אחרי דברי ואז יורה למעשה, ולכן יש בזה תועלת גדול לידע איך לברר הלכה על בוריה ואחיה גם בספרי זה בכלל גלי מסכתי ששכחו חו"ל ויזכנו השי"ת ללמד וללמד כל הימים ולזכות לנו ולכל ישראל בקרוב לגאולה שלימה ע"י משיח בן דוד ולבנין בה"ב ולמלאח הארץ דעה ככהפחתו.

משה פיינשטיין